

POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ

Renić, Leonardo

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:655283>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-13**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)



UNIVERSITY OF SPLIT



**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**POREZ NA DOHODAK U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Mentor:

Doc. dr. sc. Paško Burnać

Student:

Leonardo Renić

Split, rujan 2020.

SADRŽAJ:

UVOD.....	1
1. POJAM POREZA NA DOHODAK.....	3
1.1. Karakteristike poreza na dohodak.....	5
1.2. Osnovni oblici poreza na dohodak.....	7
2. POREZ NA DOHODAK PREMA ZAKONIMA RH.....	9
2.1. Povijest porez na dohodak u Republici Hrvatskoj.....	9
2.2. Usporedba poreza na dohodak u RH sa EU.....	12
2.3. Porezni obveznik.....	15
2.4. Izvori poreza na dohodak.....	15
2.5. Osnovica poreza na dohodak i porezno razdoblje.....	18
2.6. Primici koji se ne smatraju dohotkom.....	19
2.7. Osobni odbitak.....	21
2.8. Stope poreza i prireza porezu na dohodak.....	22
2.9. Obračun doprinosa za obvezna osiguranja.....	25
3. TEMELJNE ODREDNICE DOHOTKA OD NESAMOSTALNOG RADA.....	26
3.1. Evidencije za dohodak od nesamostalnoga rada.....	27
3.2. Primjeri obračunavanja plaće, poreza na dohodak, prireza porezu na dohodak i obveznih doprinosa na dohodak pojedinca.....	28
ZAKLJUČAK.....	31
LITERATURA.....	33
Popis tablica i slika.....	34
SAŽETAK/SUMMARY.....	35

UVOD

Definiranje problema istraživanja

Porezi su najznačajniji instrumenti prikupljanja javnih prihoda svih suvremenih država.

Oni su oblik prisilnog davanja koji nameće država, koji nije namjenski usmjeren i za što država nije obvezna konkretnom poreznom obvezniku ništa dati za plaćen porez.

Predmet ovog završnog rada bit će porez na dohodak u Republici Hrvatskoj.

Porez na dohodak je jedan od važnijih izvora poreznih prihoda svake ozbiljnije države i shodno tome postoji potreba za analizom oporezivanja dohotka i analizom ukupnog poreznog opterećenja plaća, kako bi se utvrdilo na koji način i u kolikoj mjeri tereti porezne obveznike.

Ciljevi rada

Cilj ovog završnog rada je pobliže pojašnjavanje osnovnih pojmova koji se vezuju uz porez na dohodak, od porezne osnovice i poreznog obveznika, preko dohotka i izvora dohotka, pa sve do poreznih stopa i poreznog razdoblja.

Isto tako, istražiti će se povijesni razvitak poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj, kao i trenutna rješenja koja koriste zemlje članice Europske unije.

Metode rada

Metode koje su se koristile pri izradi ovog završnog rada su: komparativna (usporedba istih ili srodnih činjenica, pojava i odnosa te utvrđivanje njihovih sličnosti u ponašanju i razlika među njima), povijesna (omogućuje egzaktno saznavanje o događajima u prošlosti na temelju različitih materijala, uzimajući u obzir kronologiju i uzročno-posljedične veze), induktivna (donošenje zaključka o općem sudu, shodno pojedinačnim činjenicama) i deduktivna metoda (izvođenje pojedinačnih sudova iz općih činjenica), metoda analize (dijeljenje složenih zaključaka na jednostavnije elemente) i sinteze (spajanje jednostavnih elemenata u jedinstvenu cjelinu) te deskripcija (jednostavno opisivanje činjenica), dokazivanje (utvrđivanje istinitosti pojedinih stavova na temelju činjenica) i na posljetku kompilacija (preuzimanje tuđih rezultata znanstveno-istraživačkog rada). Također, proučit će se zakonski akti poput Pravilnika o porezu na dohodak i Zakona o porezu na dohodak te ostalih Zakona povezanih s ovom problematikom.

Struktura (sadržaj) rada

U prvom dijelu ovog završnog rada, u cjelini **POJAM POREZA NA DOHODAK**, pobliže će se pojasniti pojam poreza na dohodak, temeljne karakteristike tog poreznog oblika i njegovi osnovni oblici.

U drugom dijelu, zvanom POREZ NA DOHODAK PREMA ZAKONIMA REPUBLIKE HRVATSKE, analizirat će se povijest poreza na dohodak u RH i usporediti porez na dohodak u Republici Hrvatskoj sa istim u Europskoj uniji.

Pojasnit će se pojmovi kao što su: porezni obveznik, osnovica poreza na dohodak, porezno razdoblje, osobni odbitak i stope poreza i prireza porezu na dohodak.

Prezentirat će se izvori poreza na dohodak i primici koji se ne smatraju dohotkom te na kraju objasniti značaj doprinosa za obvezna osiguranja, kako iz plaće, tako i na plaću.

U trećem dijelu, koji nosi naziv **TEMELJNE ODREDNICE DOHOTKA OD NESAMOSTALNOG RADA**, pobrojat će se temeljne odrednice dohotka od nesamostalnog rada te će se dati primjeri obračuna poreza na dohodak.

Zatim će se kroz **ZAKLJUČAK** dati osvrt o problematici koja se obrađuje ovim završnim radom.

Na samom kraju, u odjeljku **LITERATURA** dat će se i popis literature korištene pri izradi ovog završnog rada.

1. POJAM POREZA NA DOHODAK

Porez na dohodak (eng. income tax) porezni je oblik koji se definira kao **izravni porez** jer se radi o nametu kojim se oporezuje oporezivi dohodak osoba ili domaćinstava koji bi trebali snositi porezni teret.

Porez na dohodak nema dugu povijest, već je relativno „novi“ porezni oblik, kojeg je pod nazivom „income tax“ uvela Engleska za vrijeme napoleonskih ratova, točnije 1798. godine, no kao stalni oblik fiskalnog obuhvaćanja javlja se tek nakon pedesetak godina, odnosno 1842. godine.¹

Financijska i fiskalna znanost do danas nemaju jednoznačne, opće prihvaćene definicije, već se prilikom definiranja dohotka u financijskoj teoriji susrećemo sa dva koncepta.

Temeljna razlika između njih je hoće li se oporezivati samo oni dohoci koji nastaju iz stalnih izvora ili sva primanja bez obzira na prirodu njihovog nastanka.²

Prvi koncept je uži od drugog i naziva se **Teorija izvora**, a zasniva se na pritjecanju određenih prihoda iz onih izvora koji se stalno obnavljaju u određenom vremenskom razdoblju.

Najznačajniji predstavnik ove teorije je njemački teoretičar Bernhard Fuisting, koji je prvi pokušao definirati dohodak za svrhe oporezivanja te on smatra kako je dohodak suma novca i dobara koji pritječu pojedincu redovito i iz stalnih prihoda.³

Drugi, širi koncept, **Teorija prirasta bogatstva**, promatra dohodak kao mogućnost raspolaganja ekonomskim dobrima (ekonomskom snagom) bez obzira iz kojeg izvora potječu, unutar kojeg razdoblja oporezivanja i za koje svrhe će se koristiti.

Teoretske temelje ovom konceptu postavio je Georg von Schanz, a njegovi sljedbenici bili su Robert Murray Haig i Henry Calvert Simons.

Moderna financijska znanost o javnim financijama je, sintetizirajući navedene teoretičare, prihvatila tzv. Schanz - Haig - Simonsovu koncepciju poznatiju kao **S-H-S dohodak**, odnosno teoretski ideal pokazatelja porezne sposobnosti koji se često naziva „**sveobuhvatni dohodak**“.⁴

¹Jelčić, Ba., Jelčić, Bo.(1998) Porezni sustav i porezna politika, Informator, Zagreb, str. 174.

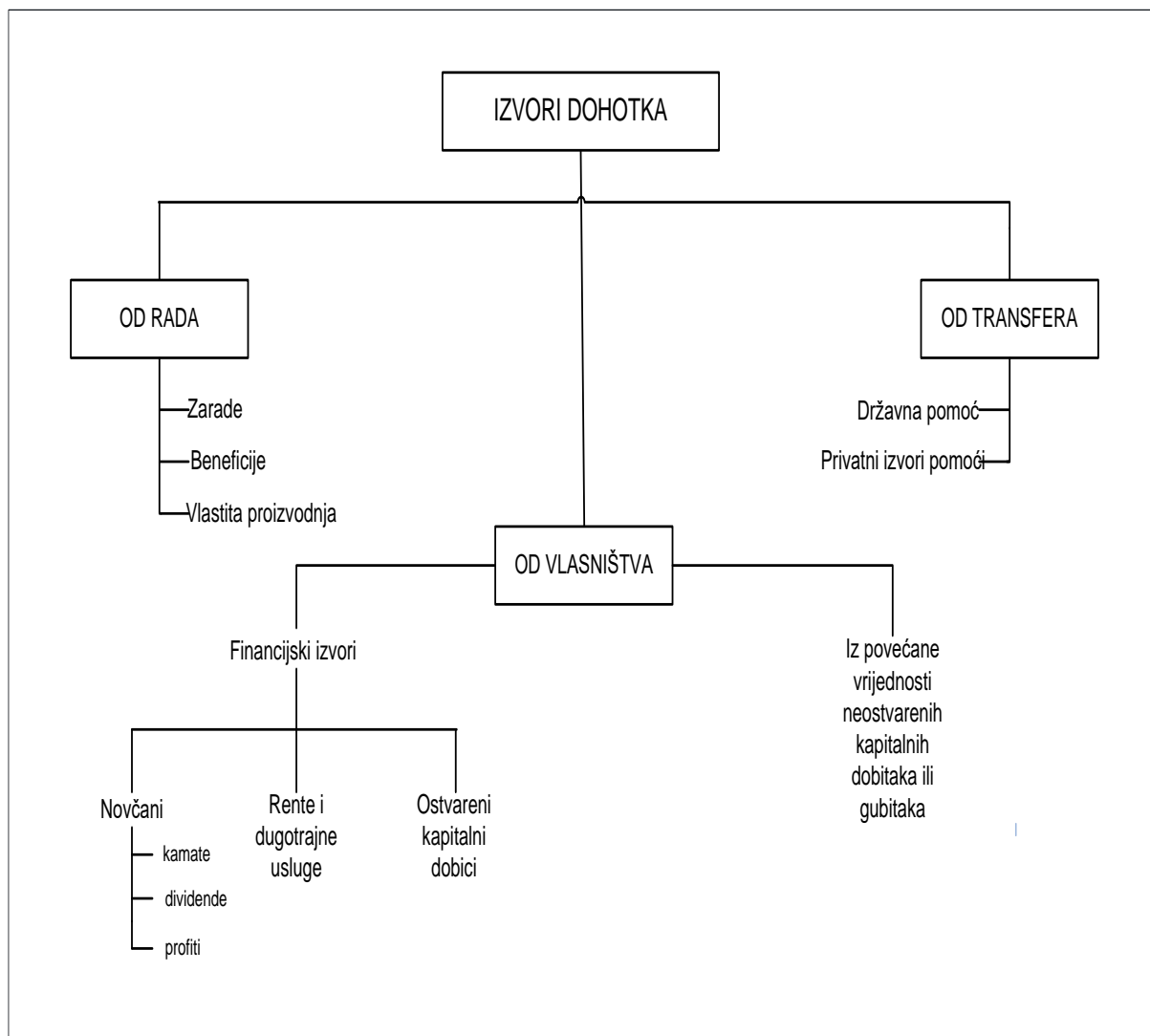
²Blažić, H. (2006) Usporedni porezni sustavi–oporezivanje dohotka i dobiti, EF Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, str.16.

³Jelčić, Ba., Jelčić, Bo., op.cit., str. 182.

⁴Blažić, H., op.cit., str.17.

Prema ovoj teoriji postoje tri osnovne skupine izvora stjecanja dohotka fizičkih osoba:⁵

1. od rada;
2. od vlasništva;
3. od transfera (raznovrsnih pomoći).



Slika 1: Izvori dohotka po S-H-S teoriji

Izvor: Sever, I. (1995) Javne financije, Ekonomski fakultet Rijeka, Rijeka, str. 299.

Teorijski je uobičajeno pri oporezivanju dohotka primijeniti Haig-Simonsovu definiciju sveobuhvatnog dohotka, kako pokazuje Slika 1., gdje poreznu osnovicu čini dohodak iz svih izvora. Tako definiran dohodak čini najširi mogući obuhvat dohotka.

On se, naravno, mora prilagoditi uvjetima u kojima pojedinac živi.

⁵Sever, I. (1995) Javne financije, Ekonomski fakultet Rijeka, Rijeka, str. 299.

To se odnosi na davanje olakšica samom poreznom obvezniku, obitelji s djecom i osobama s invaliditetom, čime se smanjuje porezna osnovica i ublažava porezni teret.

Zato je on u najvećem broju zemalja jedan od osnovnih poreza čijom se progresivnosti unosi pravednost u porezni sustav.

Općepoznata je činjenica da se u ekonomiji novčani, poslovni i ostali ekonomski tijekovi kreću ciklički te je upravo iz tog razloga važno napomenuti kako se porez na dohodak koristi pri njihovom svladavanju, odnosno taj porezni oblik je u funkciji stabilizatora ekonomskog rasta. Posebice je uobičajeno koristiti progresivno oporezivanje dohotka jer progresivne stope omogućuju da se porez na dohodak pojavljuje u funkciji tzv. ugrađenog automatskog stabilizatora.⁶

U praksi se sve više zemalja udaljavalo od Haig-Simonsova načela oporezivanja sveobuhvatnog dohotka. Bujala su razna izuzeća i olakšice te sve veći broj poreznih stopa. Tako je porez na dohodak u razvijenim zemljama postao izuzetno složen, s visokim troškovima prikupljanja poreza, kako za poreznu upravu, tako i za porezne obveznike, čime je narušeno načelo jednostavnosti tog poreza.

Osim toga, očigledna pravednost progresivnog poreza na dohodak bivala je ugrožena poreznim oslobođenjima, koja su omogućivala mnogim bogatim poreznim obveznicima da uz vješte porezne savjetnike smanje svoju obvezu poreza na dohodak. Tako su zaposlenici snosili sve veći relativni teret poreza na dohodak.

Osim toga, mnogi fiskalni stručnjaci sve su više postajali svjesni kako postojeći sustav poreza na dohodak može iskriviti štednju, investicije i odluke o financiranju i proizvodnji te su zato postajali sve uvjereniji da to ima negativne učinke na razinu štednje kućanstva i na ponudu rada. Tako je, osim načela jednostavnosti i pravednosti, postalo upitno i načelo učinkovitosti poreza na dohodak.

Bez obzira na navedeno, ovako definiran dohodak većina zemalja ne primjenjuje, već se on u praksi svodi na suženi tzv. „koncept dohotka ostvarenog na tržištu“, odnosno „novčani dohodak“. Temeljna razlika između S-H-S dohotka i ovakvog suženog koncepta je u oporezivanju samo tržišnih transakcija i to uglavnom na novčanoj osnovi.⁷

⁶ Sever, I., op.cit., str.303.

⁷ Blažić, H. op.cit., str.19.

1.1. Karakteristike poreza na dohodak

Uvođenje obveze plaćanja poreza na dohodak omogućilo je da se raznim oslobođenjima i olakšicama svjesno utječe na materijalni položaj poreznog obveznika i njegove obitelji te da se izvrši preraspodjela dohotka u društvu u skladu s politikom društva u danom trenutku.

Porez na dohodak ima sljedeće karakteristike:

- Odnosi se na ukupni dohodak poreznog obveznika. Po tome se razlikuje od poreza na prihod, kojim se oporezuju samo pojedini oblici prihoda.
- Oporezivim se dohotkom smatra ukupni neto dohodak. Pod tim se podrazumijeva da se pri oporezivanju respektiraju i kao odbitne stavke tretiraju troškovi, koji su bili potrebni da bi se sam dohodak ostvario.
- Porez na dohodak se u pravilu zasniva na stjecanju dohotka, odnosno na dohotku kakav postoji kao rezultat pritjecanja raznih prihoda tijekom razdoblja oporezivanja.
- Porez na dohodak je osobni porez, što znači da se pri ubiranju tog poreza u obzir uzimaju sve možebitne posebne osobne okolnosti koje se vezuju uz osobu poreznog obveznika.
- Porez na dohodak je izravni (direktni, neposredni) porez, što znači da se plaća prije i neovisno o trošenju dohotka.
- Porez na dohodak pretpostavlja da:
 - (1) na strani države postoje dobro organizirane i sposobne porezne uprave; (2) na strani poreznih obveznika postoji relativno velik stupanj spremnosti na suradnju; kao i (3) dobro organiziran sustav evidencije podataka potrebnih za razrez tog poreza.
- Porez na dohodak se odnosi na fizičke osobe.

Kao i svi porezni oblici, porez na dohodak ima svoje prednosti i mane.⁸

U najvažnije prednosti ubrajamo:

1. izdašan je, odnosno njime se može prikupiti dostatna količina novaca za punjenje državnog proračuna;
2. opće je porezne obveze, što znači da ga porezni obveznici plaćaju prema svojoj

⁸ Nikolić, N. (1999) Počela javnog financiranja, Ekonomski fakultet u Splitu, Split, str. 96.

gospodarskoj snazi;

3. postiže stabilizacijske učinke, pa je stoga važno anticikličko oružje koje se može djelotvorno upotrijebiti za obaranje inflacije, povećanje zaposlenosti i općenito opredmećenje stabilizacijskih ciljeva;
4. primjena progresivnih poreznih stopa može izgladiti tržišnu razdiobu dohotka, pa i razdiobu koja je u skladu sa socijalnom politikom;
5. subjektivan je, odnosno u razrezivanju uzima u obzir i objektivne i subjektivne činjenice o osobi poreznog obveznika.

U najvažnije mane ubrajamo:

1. teško se utvrđuju porezne osnovice;
2. poreznih činovnika je premnogo, pa su time golemi i troškovi oporezivanja;
3. međutim, to činovništvo je pak dobro osposobljeno, opremljeno i plaćeno;
4. poreznom obvezniku su porezi na dohodak mala noćna mora, jer se u oporezivanju zadire u sam njegov intimni život.

Primjena u velikom broju zemalja je pokazala da mu dobre strane ipak prevladavaju nad manama, a rezultat toga su i raznolike „časti“ koje su mu mnogi teoretičari i praktičari dodijelili. Naprimjer: kralj među porezima, car među porezima, središnje sunce poreznog sustava, najosobniji osobni porez, itd.⁹

1.2. Osnovni oblici poreza na dohodak

U razvijenim poreznim sustavima razlikuju se tri osnovna oblika poreza na dohodak:¹⁰

- **Britanski oblik** poreza na dohodak se počevši od 1799.g., primjenjuje vrlo uspješno u Velikoj Britaniji i zemljama Commonwealth. Ovaj oblik poreza na dohodak je karakterističan po tome što se dohodak fizičkih osoba ponajprije oporezuje primjenom proporcionalnog općeg poreza na dohodak na pojedine dijelove dohotka.

Nakon toga, oni dohoci koji prelaze neki utvrđeni iznos oporezuju se primjenom dodatnog

⁹ Nikolić, N., op.cit., str. 96.

¹⁰Jelčić, Ba. (2001) Javne financije, RRIF, Zagreb, str.227.

progresivnog poreza.

U ovom slučaju radi se o analitičkom oporezivanju pojedinih dohodaka, odnosno prihoda tzv. cedula. Stoga se ovaj oblik poreza naziva još cedularnim, analitičkim, odnosno parcijalnim porezom na dohodak. Britanski oblik poreza na dohodak se primjenjivao i u bivšoj Jugoslaviji.

- **Romanski oblik** poreza na dohodak uveden je u porezni sustav romanskih zemalja nakon I svjetskog rata. Njegova glavna karakteristika je oporezivanje pojedinih dijelova dohotka cedularnim (analitičkim) porezima.

Ovi su porezi dijelom proporcionalni, a dijelom progresivni i pri oporezivanju njihovom primjenom ne uzimaju se u obzir nikakve posebne okolnosti povezane uz osobu poreznog obveznika.

Ukoliko dohodak prelazi određenu visinu, oporezuje se primjenom progresivnog dopunskog poreza, gdje se za utvrđivanje ukupnog poreznog opterećenja uzimaju u obzir posebne okolnosti osobe poreznog obveznika.

- **Germanski oblik** poreza na dohodak je sintetičko-globalnog karaktera sa osnovicom čini zbroj svih prihoda ostvarenih tijekom godine. Cjelovit je i jedinstven te se kao prethodna dva ne dijeli na osnovni, cedularni dio te dopunski korektivni dio.

Svi prihodi i svi dijelovi dohotka poreznog obveznika obuhvaćaju se u jednoj cijeni i oporezuju na jednom mjestu, uvažavajući osobitosti poreznog obveznika i njegovu obiteljski situaciju.

Prvi put je u fiskalnu praksu uveden 1881. godine u Njemačkoj, a kao takav smatra se da ovaj model oporezivanja najbolje odgovara slobodnom poduzetništvu i tržišnom gospodarstvu te je stoga to i bio razlog da su ga mnoga gospodarstva uvela u svoje fiskalne sustave, uključujući i Republiku Hrvatsku.

Osim što je izdašan, smatra se da je univerzalan i pravičan jer se određuje ovisno od porezne snage (sposobnosti) poreznog obveznika, odnosno kućanstva.

Uz neosporne prednosti i pogodnosti, ovaj oblik ima i niz nedostataka od kojih vrijedi spomenuti: (1) skupoću ubiranja; (2) zahtjeva brojnu i skupu administraciju; (3) psihološki se dosta teško podnosi, jer razotkriva privatni život poreznog obveznika i njegove obitelji.

2. POREZ NA DOHODAK PREMA ZAKONIMA REPUBLIKE HRVATSKE

Porez na dohodak neposredni (izravni) je porez čija je izdašnost 14% poreznih prihoda konsolidirane opće države.¹¹

Porez na dohodak pojavni je oblik instrumenata unutarnje privredne intervencije s obilježjima neposrednog oporezivanja jer je porezni obveznik, odnosno osoba koja ga je dužna na propisani način obračunati i platiti državi, ujedno i osoba koja ga izravno plaća iz svoje ekonomske snage bez mogućnosti legalne porezne evazije.

2.1. Povijest poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj

Porez na dohodak u ovom obliku usvojen je krajem 1993. godine, a u primjeni je od početka 1994. godine (Zakon o porezu na dohodak (NN 109/93).

Raniji cedularni porez na dohodak iz 1990. godine, koji se primjenjivao od početka 1991. godine, zamijenjen je sintetičkim (jedinstvenim) porezom na dohodak, koji je po mnogima bio više u skladu s tržišnim načinom privređivanja.¹²

U Obrazloženju uz Konačni prijedlog zakona o porezu na dohodak bilo je rečeno: “Zakonom o porezu na dohodak ostvarit će se pravednost u oporezivanju, što se postiže propisivanjem različitih poreznih stopa poreza na dohodak, ovisno o visini ostvarenog dohotka.”

To znači da će doći do ravnomjernijeg rasporeda poreznog opterećenja, tako da će porezni obveznici koji ostvaruju niži dohodak plaćati porez po nižim stopama, a oni porezni obveznici koji ostvaruju veći dohodak će plaćati porez po višim stopama“.

Zakonom se osigurava socijalna sigurnost tako da se od oporezivanja izuzimaju određeni iznosi dohotka, kako za poreznog obveznika, tako i za članove njegove obitelji”.

Takvom se opredjeljenju predlagača Zakona o porezu na dohodak nije moglo ništa prigovoriti. Ono je bilo u skladu i s Ustavnom odredbom (čl. 51.) da se porezni sustav treba “temeljiti na načelima jednakosti i pravednosti”.¹³

U Tablici 1. prikazano je povijesno kretanje poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj.

¹¹ Javorović, M.,(2015) Porez na dohodak Republici Hrvatskoj, Financije i pravo Vol. 3 No. 1, Hrčak, str. 83.

¹² Jelčić, Bo. i Bejaković, P. (2012) Razvoj i perspektive oporezivanja u RH, HAZU, Zagreb, str. 164.

¹³ Ibid., str. 165.

Tablica 1. Povijesno kretanje poreza na dohodak u RH od 1994. godine do danas

Godina i vrsta promjene	Osobni odbitak (u HRK)	Porezni razred (u HRK) i porezne stope
Početak 1994.	332,00	do 996,00 - 25%, iznad 996,00 - 35%
Veljača 1994. Osobni odbitak	400,00	do 1.200,00 - 25%, iznad 1.200,00 - 35%
Srpanj 1994. Osobni odbitak	500,00	do 1.500,00 - 25%, iznad 1.500,00 - 35%
1995. (Osobni odbitak)	700,00	do 2.100,00 - 25%, iznad 2.100,00 - 35%
1997. (Osobni odbitak + porezna stopa)	800,00	do 2.400,00 - 20%, iznad 2.400,00 - 35%
1999. (Osobni odbitak)	1.000,00	do 3.000,00 - 20%, iznad 3.000 - 35%
2000. (Osobni odbitak)	1.250,00	do 3.750,00 - 20%, iznad 3.750,00 - 35%
2001. (Stope i razredi)	1.250,00	do 2.500,00 - 15% od 2.500,01 - 6.250,00 - 25% iznad 6.250,00 - 35%
2003. (Osobni odbitak, nova stopa)	1.500,00	do 3.000,00 - 15% od 3.000,01 - 7.500,00 - 25% od 7.500,01 - 21.000,00 - 35% iznad 21.000,00 - 45%
2005. (Osobni odbitak)	1.600,00	do 3.200,00 - 15% od 3.200,01 - 8.000,00 - 25% od 8.000,01 - 22.400,00 - 35% iznad 22.400,00 - 45%
2008. (Osobni odbitak)	1.800,00	do 3.600,00 - 15% od 3.600,01 - 9.000,00 - 25% od 9.000,01 - 25.200,00 - 35% iznad 25.200,00 - 45%
2010. (Porezne stope i razredi)	1.800,00	do 3.600,00 - 12% od 3.600,01 - 10.800,00 - 25% iznad 10.800,00 - 40%
2012. (Osobni odbitak i razredi)	2.200,00	do 2.200,00 - 12% od 2.200,01 - 8.800,00 - 25% iznad 8.800,00 - 40%
2015. (Osobni odbitak i razredi)	2.600,00	do 2.200,00 - 12% od 2.200,01 - 13.200,00 - 25% iznad 13.200,00 - 40%
2017. (Osobni odbitak i razredi)	3.800,00	do 17.500,00 - 24% iznad 17.500,00 - 36%
2019.	3.800,00	do 30.000,00 - 24% iznad 30.000,00 - 36%
2020.	4.000,00	do 30.000,00 - 24% iznad 30.000,00 - 36%

Izvor: Izrada autora prema Šimović, H. i Desker-Škrbić, Desker-Škrbić, M. (2015) Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u RH, EFZG serijal članka u nastajanju 15/13, Zagreb., str.17. i Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine 32/20.

U trenutku uvođenja kako prikazuje Tablica 1., porez na dohodak u RH razlikovao se od istog poreza u drugim suvremenim državama po mnogim elementima, kao primjerice po broju i visini poreznih stopa, po rasponu između minimalne i maksimalne porezne stope, po utvrđivanju porezne osnovice, odnosno po korištenju raznih oslobođenja i olakšica.

Republika Hrvatska je bila (gotovo) usamljena u svom opredjeljenju da se koriste samo dvije porezne stope, odnosno da porezna osnovica ovog poreza bude podijeljena na samo dva porezna razreda, kakva je bila praksa Zakona o porezu na dohodak do 2000. godine.

Teško je govoriti o pravednosti u oporezivanju pri primjeni samo dviju stopa, i to minimalne stope u visini od čak 25%, a maksimalne od samo 35%, pri rasponu tih stopa od samo 10 postotnih poena i utvrđenoj visini neoporezivog dijela dohotka za poreznog obveznika i uzdržavane članove uže obitelji u doista skromnim iznosima, bilo je krajnje neprimjereno, kao što je netočno bilo i to da se u Obrazloženju spominju niske i visoke porezne stope u množini, što je sugeriralo nešto sasvim različito od stvarno utvrđenoga, a to je bilo da je porezna osnovica bila podijeljena na samo dva porezna razreda, odnosno da su u primjeni bile samo dvije stope poreza na dohodak.¹⁴

Zaključno, može se ponoviti kako su u sustavu poreza na dohodak do 2000. godine postojale samo dvije porezne stope i praktički samo jedna olakšica - osobni odbitak.

Nakon toga, uvodi se više poreznih stopa i bezbroj poreznih olakšica i oslobođenja, tako da ih je do 2003. godine bilo čak dvadesetak, poput oslobođenja za područja posebne državne skrbi, za hrvatske vojne invalide, za poticanje zapošljavanja, za istraživanje i razvoj te za školovanje. Kako se brojna izuzeća i olakšice obično smatraju neefikasnim, netransparentnim, skupim i kompliciranim za primjenu, bit će potrebno njihovo postupno svođenje na što manju mjeru. Pojednostavljenje sustava omogućilo bi i snižavanje graničnih poreznih stopa.

Osim toga, istraživanja pokazuju da se izuzećima, oslobođenjima i olakšicama uglavnom koriste građani s relativno visokim dohotkom, a ne siromašniji porezni obveznici, kojima su one ponajprije namijenjene.

Hrvatski sustav poreza na dohodak priznaje i porezne olakšice za djecu i druge uzdržavane članove obitelji. Porezne olakšice sastoje se u tome da se smanjuje visina dohotka koja je podložna oporezivanju.

Međutim, ukoliko porezni obveznik ostvari veći dohodak, ostvarit će i veću poreznu olakšicu za dijete, pa tako porezne olakšice ne djeluju u istom pravcu kao i one mjere obiteljske i socijalne politike kojima je cilj pomoći siromašnim obiteljima s djecom.¹⁵

¹⁴ Ibid., str. 166.

¹⁵ Ibid, str. 266.

2.2. Usporedba poreza na dohodak u RH sa EU

Većina zemalja u svijetu ima sustav progresivnih poreznih stopa poreza na dohodak. To znači da se porezna stopa po kojoj je porezni obveznik obvezan platiti porez na dohodak povećava sa sve većim dohotkom kojeg porezni obveznik ostvaruje u poreznom razdoblju. Tablica 2., 3. i 4. prikazuju visinu poreza na dohodak u zemljama EU u odnosu na RH.

Tablica 2. Države EU koje imaju jedinstvenu poreznu stopu poreza na dohodak

Država	Porezna stopa
Bugarska	10%
Češka	15%
Estonija	20%
Mađarska	15%
Latvija	23%
Litva	15%
Rumunjska	16%

Izvor: izrada autora prema https://europa.eu/european-union/index_hr

Uvidom u Tablicu 2. može se zaključiti kako od svih zemalja Europske unije u čijem poreznom sustavu postoji jedinstvena porezna stopa poreza na dohodak, najnižu stopu ima Bugarska (10%), a najvišu Latvija (23%).

Također, poznato je da u Hrvatskoj postoje dvije porezne stope poreza na dohodak, ona niža od 24% i ona viša od 36%. Uzimajući u obzir tu činjenicu, nameće se zaključak kako je hrvatska niža porezna stopa poreza na dohodak viša od jedinstvenih poreznih stopa poreza na dohodak u svim zemljama navedenim u Tablici 2.

Tablica 3. Države EU koje imaju dvije porezne stope poreza na dohodak

Država	Oporezivi dohodak	Porezna stopa	Oporezivi dohodak	Porezna stopa
Irska	Do 33.800,00€	20%	Iznad 33.800,00€	40%
Poljska	Do 85.528,00PLN	18%	Iznad 85.528,00PLN	32%
Slovačka	Do 35.022,00€	19%	Iznad 35.022,00€	25%
Švedska	Od 438.900,00SEK do 638.500,00SEK	20%	Iznad 638.500,00SEK	25%

Izvor: izrada autora prema https://europa.eu/european-union/index_hr

Kao što je vidljivo iz Tablice 3., postoje četiri zemlje Europske unije koje u svom poreznom sustavu imaju dvije porezne stope poreza na dohodak.

Od svih zemalja navedenih u tablici, Irska je najbližnja Hrvatskoj po kriteriju visine poreznih stopa poreza na dohodak. Irska niža porezna stopa poreza na dohodak je manja od hrvatske niže stope za četiri postotna poena, a irska viša stopa je veća od hrvatske isto tako za četiri postotna poena.

U Tablici 4., vidljivo je kako u Europskoj uniji 13 zemalja za oporezivanje dohotka koriste 3 i više poreznih stopa poreza na dohodak.

Austrija koristi čak 6 stopa, dok s druge strane Malta „samo“ 3.

S jedne strane, Finska sa 6,25% oporezuje dohodak od 16.900,01€ do 25.300,00€, a Nizozemska sa 8,9% do 19.982,00€ i to su jedine dvije od promatranih zemalja koje najniže dohotke oporezuju poreznom stopom poreza na dohodak nižom od 10%.

S druge strane, Austrija, Nizozemska, Belgija i Slovenija u svojim poreznim sustavima imaju najviše porezne stope poreza na dohodak za svoje državljane koji zarađuju najviše novca.

Tako će svaki Austrijanac/Austrijanka koji/koja u poreznom razdoblju zaradi preko 1.000.000,00 eura, po svakom euru preko tog iznosa morati uplatiti državi 55 euro centa na ime poreza na dohodak.

Nizozemcima/Nizozemkama koji unazad 12 mjeseci zarade preko 67.072,00€, država će naplatiti 52 euro centa za svaki euro iznad tog iznosa.

Belgijanci/Belgijanke i Slovenci/Slovenke su obvezni uplatiti 50 euro centi poreza na dohodak u korist državnog proračuna za svaki euro kojim prijeđu ukupni godišnji dohodak od 38.830,00€ u Belgiji, odnosno 70.907,00€ u Sloveniji.

Ako se usporede porezne stope poreza na dohodak u zemljama iz Tablice 4. sa poreznim stopama poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj, može se zaključiti da su, od svih zemalja iz Tablice 4., jedino u Austriji i Belgiji najniže porezne stope poreza na dohodak više od 24%, odnosno od visine niže porezne stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj.

S druge strane, jedino na Cipru, u Finskoj i na Malti su najviše porezne stope poreza na dohodak niže od 36%, koliko iznosi viša porezna stopa poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj.

U Tablici 4. nije naveden Luksemburg iz razloga toga što se u toj zemlji pri oporezivanju dohotka koriste čak 23 različite porezne stope. Najniža iznosi 8% i oporezuje dohodak od 11.265,00€ do 13.136,00€, a najviša iznosi 42% te oporezuje dohodak iznad 200.004,00€.

Tablica 4. Države EU koje imaju više stopa poreza na dohodak

Država	Oporezivi dohodak (u €)	Porezna stopa
Austrija	11.000,01 - 18.000,00 i od 18.000,01 - 31.000,00	25% i 35%
	31.000,01 - 60.000,00	42%
	60.000,01 - 90.000,00	48%
	90.000,01 - 1.000.000,00	50%
	iznad 1.000.000,00	55%
Belgija	do 11.070,00 i od 11.070,01 - 12.720,00	25% i 30%
	12.720,01 - 21.190,00	40%
	21.190,01 - 38.830,00	45%
	iznad 38.830,00	50%
Cipar	19.50,01 - 28.000,00 i od 28.000,01 - 36.300,00	20% i 25%
	36.300,01 - 60.000,00	30%
	iznad 60.000,00	35%
Finska	16.900,01 - 25.300,00 i od 25.300,01 - 41.200,00	6,25% i 17,5%
	41.200,01 - 73.100,00	21,5%
	iznad 73.100,00	31,5%
Francuska	9.710,01 - 26.818,00 i od 26.818,01 - 71.898,00	14% i 30%
	71.898,01 - 152.260,00	41%
	iznad 152.260,00	45%
Njemačka	8.821,01 - 54.057,00	14% progresivno raste do 42%
	54.057,01 - 256.303,00	42%
	iznad 256.303,00	45%
Grčka	do 20.000,00 i od 20.000,01 - 30.000,00	22% i 29%
	30.000,01 - 40.000,00	37%
	iznad 40.000,00	45%
Italija	do 15.000,00 i od 15.000,01 - 28.000,00	23% i 27%
	8.000,01 - 55.000,00	38%
	55.000,01 - 75.000,00	41%
	iznad 75.000,00	43%
Malta	9100,01 - 14.500,00 i od 14.500,01 - 60.000,00	15% i 25%
	iznad 60.000,00	35%
Nizozemska	do 19.982,00 i od 19.982,01 - 33.791,00	8,9% i 13,15%
	33.791,01 - 67.072,00	40,8%
	iznad 67.072,00	52%
Portugal	do 7.091,00 i od 7.091,01 - 20.261,00	14,5% i 28,5%
	20.261,01 - 40.522,00	37%
	40.522,01 - 80.640,00	45%
	iznad 80.640,00	48%
Slovenija	do 8.021,00 i od 8.021,01 - 20.400,00	16% i 27%
	20.400,01 - 48.000,00	34%
	48.000,01 - 70.907,00	39%
	iznad 70.907,00	50%
Španjolska	do 12.450,00 i od 12.450,01 - 20.200,00	19% i 24%
	20.200,01 - 35.200,00	30%
	35.200,01 - 60.000,00	37%
	iznad 60.000,00	45%

Izvor: izrada autora prema https://europa.eu/european-union/index_hr

Visine poreznih stopa znatno utječu na dodatan rad. Više porezne stope poreza na dohodak mogu dodatno poskupiti rad te utjecati na to da se pojedinci odluče ostati na manje produktivnim radnim mjestima ili da dokoličare. Kada visoke porezne stope povećaju trošak rada, smanjuje se broj radnih sati, a to rezultira smanjenjem količine proizvedenih dobara i usluga, odnosno smanjenjem bruto domaćeg proizvoda.

2.3. Porezni obveznik

Obveznici poreza na dohodak su:¹⁶

1. fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruju dohodak, poreznim obveznikom smatra se svaka fizička osoba zasebno za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku.
2. nasljednik - za sve porezne obveze koje proistječu iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti.
Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za dohodak koji mu pritječe iz naslijeđenih izvora dohotka.

Obveznici poreza na dohodak mogu biti:¹⁷

- **Rezident** (svaka fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj ima prijavljeno prebivalište ili uobičajeno boravište, kao i svaka fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema prebivalište ni uobičajeno boravište, ali je zaposlena je u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću)
- **Nerezident** (svaka fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama Zakona o porezu na dohodak)¹⁸

2.4. Izvori poreza na dohodak

Izvori dohotka su primici ostvareni od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i drugih primitaka.

Dohodak koji se oporezuje prema odredbama čl. 5. Zakona o porezu na dohodak, prema izvoru dohotka jest:

¹⁶ Javorović, M., op.cit., str.85.

¹⁷ Ibid., 85.

¹⁸ Mladineo, I.,(2002) Porezni sustav u Republici Hrvatskoj, Split, str. 31-33.

1. Dohodak od nesamostalnog rada jest razlika između primitaka po osnovi nesamostalnog rada i izdataka po osnovi nesamostalnog rada nastalih u istom razdoblju.

Primicima po osnovi nesamostalnog rada, odnosno plaćom, smatraju se:

(1) svi primici koje poslodavac u novcu ili u naravi isplaćuje ili daje radniku po osnovi radnog odnosa, prema propisima koji uređuju radni odnos, a to su:

(a) plaća koju poslodavac isplaćuje radnicima u svezi sa sadašnjim radom, prijašnjim radom po osnovi prijašnjeg radnog odnosa ili budućim radom po osnovi sadašnjeg radnog odnosa;

(b) primici po osnovi naknada, potpora, nagrada i drugog, koje poslodavac isplaćuje ili daje radnicima iznad propisanih iznosa;

(c) plaća koju radniku umjesto poslodavca isplati druga osoba;

(d) premije osiguranja koje poslodavci plaćaju za svoje radnike po osnovi životnog osiguranja, dopunskog, dodatnog i privatnoga zdravstvenog osiguranja, dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja iznad propisanog iznosa i osiguranja njihove imovine, svi drugi primici koje poslodavac isplaćuje ili daje radniku za obavljene rad po osnovi ugovora o radu ili drugog akta kojim se uređuje radni odnos;

(2) poduzetnička plaća koja ulazi u rashod pri utvrđivanju poreza na dobit;

(3) primici, odnosno plaća fizičkih osoba izaslanih na rad u Republiku Hrvatsku po nalogu inozemnog poslodavca u tuzemna društva za rad u tim društvima;

(4) primici (plaća) članova predstavničkih i izvršnih tijela državne vlasti i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji im se isplaćuju za rad u tim tijelima i jedinicama;

(5) naknade plaće osobama koje pružaju njegu i pomoć hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata I. skupine, prema posebnom propisu;

(6) mirovine ostvarene na temelju prijašnjih uplata doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje;

(7) mirovine koje isplaćuju osiguravatelji na temelju prijašnjih uplata poslodavca za dokup dijela mirovine, ako su te uplate bile oslobođene oporezivanja;

(8) mirovinske rente koje isplaćuju osiguravatelji na temelju prijašnjih uplata poslodavca, ako su te uplate bile oslobođene oporezivanja;

(9) mirovine koje se isplaćuju poduzetnicima koji su obavljali samostalnu djelatnost, poduzetnicima koji su plaćali porez na dobit i drugim osobama na temelju prijašnjih uplata doprinosa u propisano obvezno osiguranje, a koji su bili porezno dopustivi izdatak ili rashod;

(10) mirovine rezidenata ostvarene u inozemstvu.

Izdacima pri utvrđivanju dohotka od nesamostalnog rada smatraju se uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja iz primitka ili doprinosi za mirovinska osiguranja ako su sukladno odredbama zakona kojim se uređuju doprinosi za obvezna osiguranja propisani kao doprinosi koji se utvrđuju na osnovicu, a porezni obveznik je sam za sebe obveznik tako utvrđenih doprinosa.

2. **Dohodak od samostalne djelatnosti** smatra se dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva.

Obrtom i obrtničkim djelatnostima smatraju se: (1) djelatnosti koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene gospodarske djelatnosti; (2) ustup uz naknadu ili konačna prodaja imovinskih prava u okviru obrtničke djelatnosti.

Djelatnostima slobodnih zanimanja smatraju se profesionalne djelatnosti koje su po toj osnovi obvezno osigurane prema propisima kojima se reguliraju obvezna osiguranja, odnosno djelatnosti fizičkih osoba kojima su to osnovne djelatnosti i koje su po toj osnovi upisane u registar obveznika poreza na dohodak, a to su:

(1) samostalna djelatnost zdravstvenih djelatnika, veterinaru, odvjetnika, javnih bilježnika, revizora, inženjera, arhitekata, poreznih savjetnika, stečajnih upravitelja, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika te druge slične djelatnosti; (2) samostalna djelatnost znanstvenika, književnika, izumitelja i druge slične djelatnosti; (3) samostalna predavačka djelatnost, odgojna djelatnost i druge slične djelatnosti; i (4) samostalna djelatnost novinara, umjetnika i sl.

Djelatnost poljoprivrede i šumarstva obuhvaća korištenje prirodnih bogatstava zemlje i prodaju, odnosno zamjenu od tih djelatnosti dobivenih proizvoda u neprerađenom stanju.

3. **Dohodak od imovine i imovinskih prava** jest razlika između primitaka koje je porezni obveznik ostvario od najamnine, zakupnine, iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova, primitaka od vremenski ograničenog ustupa autorskih prava, prava industrijskoga vlasništva i drugih imovinskih prava u skladu s posebnim propisima, primitaka od otuđenja nekretnina i imovinskih prava i izdataka koje je taj isti porezni obveznik imao u poreznom razdoblju vezano za tako ostvarene primitke.

4. **Dohotkom od kapitala** smatraju se sljedeći primici: (1) primici po osnovi kamata; (2) primici po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja;

(3) primici od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu; (3) primici u naravi po osnovi udjela u dobiti članova uprave trgovačkih društava koje ostvaruju putem dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica (3) kapitalni dobiti.

5. **Drugi dohodak** je svaki dohodak koji nije ostvaren po osnovi nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava i kapitala, a određuje se kao razlika između propisanih primitaka i porezno priznatih izdataka.

2.5. Osnovica poreza na dohodak i porezno razdoblje

Osnovica poreza na dohodak može biti:¹⁹

Porezna osnovica poreza na dohodak rezidenta je ukupni iznos dohotka od nesamostalnog rada, dohotka od samostalne djelatnosti, dohotka od imovine i imovinskih prava, dohotka od kapitala i drugog dohotka, koji porezni obveznik ostvari u tuzemstvu i inozemstvu (načelo svjetskog dohotka).

Osnovica poreza na **dohodak nerezidenta** je ukupni iznos dohotka od nesamostalnog rada, dohotka od samostalne djelatnosti, dohotka od imovine i imovinskih prava, dohotka od kapitala i drugog dohotka, koji nerezident ostvari u tuzemstvu, a umanjen za Zakonom utvrđene iznose.

Porez na dohodak utvrđuje se i plaća za kalendarsku godinu, odnosno porezno razdoblje.

Samo u sljedećim slučajevima porezno razdoblje može biti kraće od kalendarske godine i tada se prava računaju u korist poreznog obveznika, na pune mjesece:²⁰

- 1) ako rezident tijekom iste kalendarske godine postane nerezident i obratno, u kojem slučaju porezno razdoblje obuhvaća razdoblje u kojemu je fizička osoba bila rezident ili nerezident,
- 2) rođenja ili smrti poreznog obveznika.

¹⁹ Zakon o porezu na dohodak, čl.6., Narodne novine 32/20.

²⁰ Zakon o porezu na dohodak, čl.7., Narodne novine 32/20.

2.6. Primici koji se ne smatraju dohotkom

Primici koji se ne smatraju dohotkom su:²¹

- izravne uplate premije osiguranja za dokup dijela doživotne mirovine;
- obiteljske mirovine koje djeca ostvaruju nakon smrti roditelja;
- državne nagrade i nagrade koje dodjeljuje JLP(R)S;
- darovanja za zdravstvene potrebe;
- primanja za koja fizičke osobe ne pružaju tržišne protuusluge (socijalne potpore po posebnim propisima, nasljedstva i darovi, primici od otuđenja osobne imovine, odštete, dodaci uz mirovinu koje isplaćuje JLP(R)S i sl.);
- primici po osnovi osiguranja života i imovine ako su premije bile porezno priznati izdatak;
- primici po posebnim propisima (potpore zbog zbrinjavanja ratnih invalida i članova obitelji smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja, socijalne potpore, doplatak za djecu i novčani primici za opremu novorođenog djeteta, primici osoba s invaliditetom (osim plaća i mirovina), potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog elementarnih nepogoda);
- potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog ratnih događaja;
- nasljedstva i darovi;
- primici od otuđenja osobne imovine;
- odštete koje nisu u svezi s gospodarskom djelatnošću;
- primici ostvareni na nagradnim natjecanjima ili natjecanjima, raspisanim pod jednakim uvjetima uz mogućnost sudjelovanja svih osoba i igrama na sreću prema posebnom zakonu;
- novčani dodaci uz mirovinu koje umirovljenicima isplaćuju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na temelju svojih općih akata i za koje su sredstva planirana u proračunima tih jedinica;
- potpore koje djeci u slučaju smrti roditelja isplaćuju ili daju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na temelju svojih općih akata te pravne i fizičke osobe;
- primici po osnovi osiguranja stvari, odgovornosti, života i imovine.
(Primici po osnovi životnog osiguranja i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja smatraju se dohotkom ako su premije toga osiguranja bile porezno priznati izdatak.)

Primici koji se smatraju dohotkom, ali su oslobođeni u cijelosti ili do određenog iznosa plaćanja

²¹ Zakon o porezu na dohodak, čl.8., Narodne novine broj 32//2020.

poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak jesu:²²

- naknade razlike plaće za vrijeme vojne službe u OS RH;
- naknade plaće pripadnicima CZ i drugim osobama za djelatnosti u sklopu CZ;
- naknade plaće za vrijeme privremene nezaposlenosti i spriječenosti za rad isplaćena na teret sredstava obveznih osiguranja;
- nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja do propisanog iznosa;
- nagrade učenicima i studentima osvojene na natjecanjima u sklopu obrazovnog sustava i organiziranim školskim i sveučilišnim natjecanjima;
- primici učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga, po posebnim propisima, a do propisanog iznosa;
- naknade štete zbog posljedica nesreće na radu prema odluci suda ili nagodbi u tijeku sudskog postupka ako je naknada određena u jednokratnom iznosu;
- naknade i nagrade koje osuđene osobe primaju za rad u kazneno-popravnim ustanovama;
- primici radnika i fizičkih osoba po osnovi naknada, potpora i nagrada koje im isplaćuje poslodavac i isplatitelj primitka, odnosno plaće, do propisanih iznosa;
- primici po osnovi naknada, potpora i nagrada osoba koje obavljaju samostalne djelatnosti, do propisanih iznosa;
- primici po osnovi službenih putovanja fizičkih osoba koje ne ostvaruju primitke po osnovi nesamostalnog rada ili primitke od kojih se utvrđuje drugi dohodak, u neprofitnim organizacijama uz naknadu, a do propisanog iznosa;
- stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje na srednjim, višim i visokim školama i fakultetima, ukupno do propisanog iznosa;
- stipendije studenata za redovno školovanje na višim i visokim školama i fakultetima i poslijediplomanata te poslijedoktoranata za koje su sredstva planirana u državnom proračunu RH, odnosno dodjeljuju se iz proračuna EU posebnim sporazumima;
- sportske stipendije koje se prema posebnim propisima isplaćuju sportašima i nagrade za sportska ostvarenja i naknade sportašima amaterima prema posebnim propisima;
- premije dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja koje poslodavac uplaćuje u korist svojeg radnika, uz njegov pristanak, tuzemnom dobrovoljnom mirovinskom fondu, koji je registriran u skladu s propisima koji uređuju dobrovoljno mirovinsko osiguranje, do visine 500,00 HRK za svaki mjesec poreznog razdoblja, odnosno do 6.000,00 HRK godišnje
- stipendije studentima izabranima na javnim natjecanjima kojima mogu pristupiti svi studenti

²² Javorović, M., op.cit., str.88-89

pod jednakim uvjetima, za redovno školovanje na visokim učilištima koje isplaćuju odnosno dodjeljuju zaklade, fundacije, ustanove i druge institucije registrirane u Republici Hrvatskoj za odgojno-obrazovne ili znanstveno-istraživačke svrhe, koje djeluju u skladu s posebnim propisima, osnovane s namjenom stipendiranja;

- novčana pomoć polaznicima stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa;
- primici koji se kao bespovratna sredstva isplaćuju iz fondova i programa Europske unije putem tijela akreditiranih u skladu s pravilima EU u Republici Hrvatskoj za provedbu aktivnosti mobilnosti u sklopu programa i fondova EU, a u svrhe obrazovanja i stručnog usavršavanja, u skladu s financijskom uredbom Europske komisije, do propisanih iznosa;

2.7. Osobni odbitak

Osobnim odbitkom smatra se iznos dohotka koji nije oporeziv, odnosno onaj iznos koji umanjuje poreznu osnovicu. Većina poreznih sustava dopušta postojanje osobnog odbitka jer se sa stajališta pravednosti smatra da ne treba oporezivati dio dohotka koji služi za podmirenje osnovnih životnih potreba, takozvani **egzistencijalni minimum**, koji služi za preživljavanje poreznog obveznika, odnosno njegove obitelji.²³

Osobni odbitak koji se odobrava za poreznog obveznika naziva se osnovnim osobnim odbitkom, a odbitci za supružnika, djecu i druge uzdržavane osobe nazivaju se osobnim odbitcima za uzdržavane članove obitelji.

Povećanjem iznosa osobnog odbitka u sustavu poreza na dohodak unosi se veća progresivnost. Naime, izuzimanjem većeg dijela dohotka od oporezivanja u obliku osobnog odbitka relativno se manje opterećuju siromašni, a više bogati građani.

U RH osnovni **osobni odbitak** poreznog obveznika iznosi 4.000,00 HRK mjesečno, odnosno 48.000,00 HRK godišnje.

Umirovljenicima se osobni odbitak priznaje u visini mirovine, a najviše do 4.000,00 HRK mjesečno, odnosno 48.000,00 HRK godišnje. Svaki građanin koji ostvaruje dohodak ima pravo na osobni odbitak i može ga koristiti od rođenja do smrti u ukupnoj svoti za cijeli mjesec.

Osobni odbitak povećava se u ovisnosti o broju uzdržavane djece i uzdržavanih članova obitelji, a utvrđuje se kao zbroj osnovnog osobnog odbitka i pripadajućeg iznosa osobnog

²³Jelčić Bo.,(2002) Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine d.d., Zagreb.

odbitka za uzdržavane članove uže obitelji, djecu te eventualnu invalidnost.

U Tablici 5., prikaz je važećeg osobnog odbitka, kao i odbitak za uzdržavane članove obitelji.

Tablica 5. Prikaz osobnih odbitaka prema Zakonu o porezu na dohodak

Osobni odbitak	Faktor osobnog odbitka	Svota osobnog odbitka (u HRK)	
		Mjesečno	Godišnje
Osnovni osobni odbitak	1	4.000	48.000
Osnovica za uvećanje osobnoga odbitka iznosi 2.500 HRK			
Uzdržavani član (supružnici, roditelji, roditelji supružnika, unuci i sl.).	0,7	1.750	21.000
Prvo uzdržavano dijete	0,7	1.750	21.000
Drugo uzdržavano dijete	1,0	2.500	30.000
Treće uzdržavano dijete	1,4	3.500	42.000
Četvrto uzdržavano dijete	1,9	4.750	57.000
Peto uzdržavano dijete	2,5	6.250	75.000
Šesto uzdržavano dijete	3,2	8.000	96.000
Sedmo uzdržavano dijete	4,0	10.000	120.000
Osmo uzdržavano dijete	4,9	12.250	147.000
Deveto uzdržavano dijete	5,9	14.750	177.000
* za svako sljedeće dijete koeficijent osnovnog osobnog odbitka progresivno se uvećava za 1,1... više u odnosu na koeficijent za posljednje uzdržavano dijete			
Djelomična invalidnost poreznog obveznika i/ili uzdržavanog člana i/ili djeteta	0,4	1.000	12.000
100% invalidnost ili temeljem invalidnosti pravo na pomoć druge osobe – za poreznog obveznika i/ili uzdržavanog člana i/ili dijete	1,5	3.750	45.000
Umirovljenici-u visini mirovine najmanje		4.000	48.000

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o porezu na dohodak, čl.14., Narodne novine 32/20.

2.8. Stope poreza i prireza porezu na dohodak

Visina stope po kojoj se plaća porez na dohodak ovisi o visini ostvarenog dohotka.

Na dohodak do visine osobnog odbitka porez se ne plaća, a iznad tog iznosa porez na dohodak plaća se na sljedeći način:²⁴ Porez na dohodak obračunava se po stopi od 24% na poreznu osnovicu do visine 30.000,00 HRK mjesečno (360.000,00 HRK godišnje), a po stopi od 36% na dio porezne osnovice koji prelazi iznos od 30.000,00 HRK mjesečno (360.000,00 HRK godišnje), što prikazuje Tablica 6.

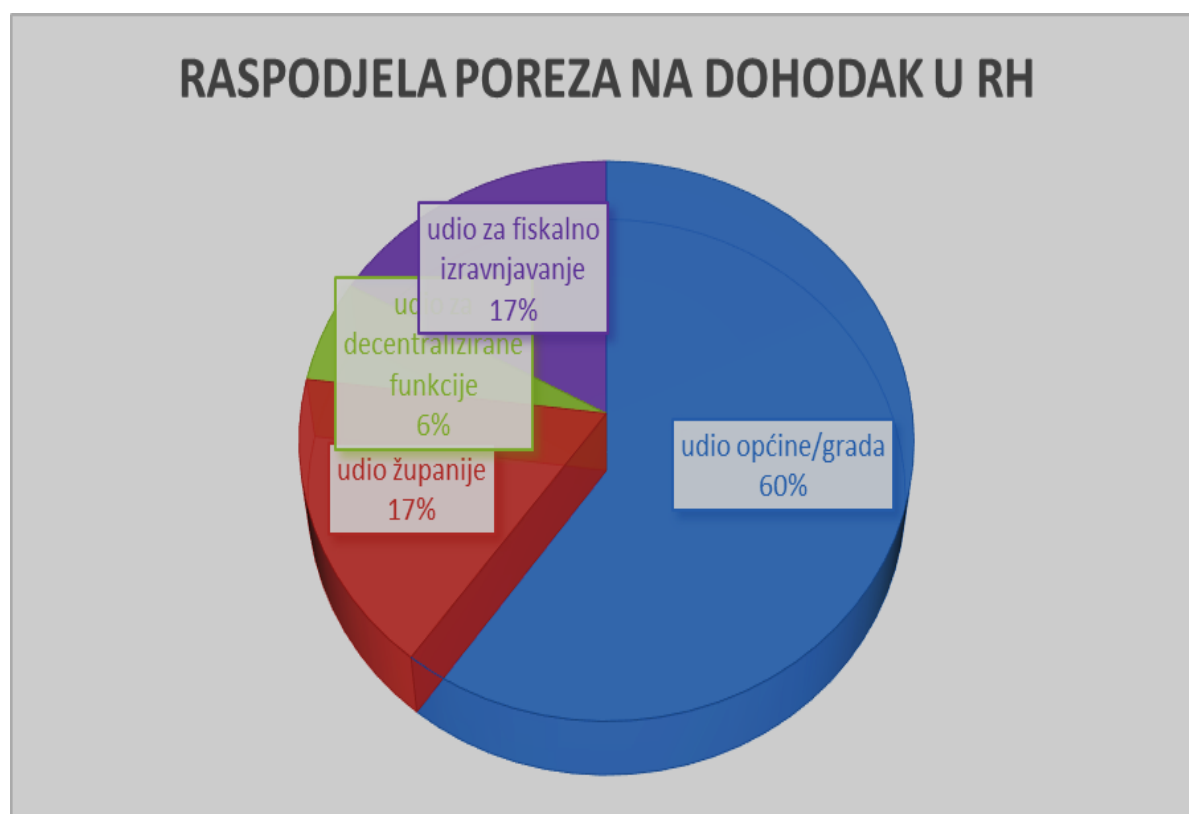
²⁴Zakona o porezu na dohodak, Narodne novine broj 32//2020.

Tablica 6. Porezne stope i porezne osnovice

Osnovni osobni oduzetak	4.000,00 HRK mjesečno (48.000,00 HRK godišnje)
Stopa poreza na dohodak (u %)	Porezna osnovica - mjesečna (godišnja) u HRK
24	0 - 30.000,00 (0 - 360.000,00)
36	iznad 30.000,00 (iznad 360.000,00)

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o porezu na dohodak, čl.19., Narodne novine 32/20.

Porez na dohodak je zajednički porez čiji se prihod dijeli između općina, gradova i županija, a raspodjeljuje se prema Slici 2.²⁵



Slika 2. Raspodjela poreza na dohodak u RH

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, NN127/2017.

²⁵Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Narodne novine 127/2017

Slika 2. pokazuje nam raspodjelu između fiskalnih razina vlasti na sljedeći način:

1. udio općine, odnosno grada 60%
2. udio županije 17%
3. udio za decentralizirane funkcije 6%
4. udio za fiskalno izravnanje 17%.

Shodno čl. 5. st. 3. Zakona o financiranju JLP(R)S, Općina, grad, županija i Grad Zagreb, prema posebnim propisima, raspodjeljuju udio za decentralizirane funkcije (6%) na sljedeći način:

1. za osnovno školstvo 1,9% i za srednje školstvo 1,3%
2. za socijalnu skrb 0,8%, i to 0,2% za centre za socijalnu skrb i 0,6% za domove za starije i nemoćne osobe;
3. za zdravstvo 1,0%
4. za vatrogastvo - javne vatrogasne postrojbe 1,0%.

Prirez porezu na dohodak

Na obračunati iznos poreza na dohodak obračunava se **prirez porezu na dohodak** ako je propisan za općinu, odnosno grad u kojem porezni obveznik ima prebivalište ili uobičajeno boravište. Prirez porezu na dohodak ubraja se u prihode jedinice lokalne samouprave i služi za njihovo financiranje. Općina, odnosno grad, mogu obveznicima poreza na dohodak sa svoga područja propisati plaćanje prireza prema sljedećim stopama:²⁶

- 1) općina po stopi do 10%
- 2) grad s manje od 30.000 stanovnika po stopi do 12%
- 3) grad s više od 30.000 stanovnika po stopi do 15%
- 4) Grad Zagreb po stopi do 30%.

Prirez porezu na dohodak plaća se po stopi koju utvrdi predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave svojom odlukom shodno čl. 21. st. 1. Zakona o lokalnim porezima i pripada jedinici lokalne samouprave na području u kojem prebiva obveznik plaćanja prireza poreza na dohodak. Tako primjerice, Grad Split ima prirez po stopi od 15%, a Grad Zagreb 18%.

²⁶Zakon o lokalnim porezima, Narodne novine broj 115/16 i 101/17

2.9. Obračun doprinosa za obvezna osiguranja

Doprinosi imaju karakteristiku da su usmjereni na zadovoljavanje onih potreba čija se korist može pripisati samo uplatiteljima, odnosno obveznicima doprinosa.

Iako su namjenski i temelje se na načelu koristi, doprinosi su uglavnom u većini zemalja obvezni.²⁷ Razlika između doprinosa i poreza je u tome što se **doprinosi** plaćaju za točno određenu namjenu, dok su porezni prihodi nenamjenski.

Doprinosi se obračunavaju iz osnovice i na osnovicu prema mjesečnoj osnovici, odnosno plaći i to na sljedeći način kako pokazuje Tablica 7.

Tablica 7. Stope doprinosa iz plaće i na plaću i obveznici plaćanja i obračunavanja doprinosa

Vrste doprinosa	Stope doprinosa		Obveznik doprinosa	Obveznik obračunavanja i plaćanja doprinosa
	Iz plaće	Na plaću		
Doprinosi za mirovinsko osiguranje	20% = 15% (I.) + 5% (II.)		Radnik	Poslodavac
Doprinos za obvezno zdravstveno osiguranje		16,5%	Poslodavac	Poslodavac
UKUPNO	20%	16,5%		

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o doprinosima, Narodne novine, br. 106/18 na snazi od 01.01.2019.

Doprinosi iz osnovice, odnosno plaće, su doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti i doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (za osiguranike tog osiguranja).

Za radnike koji su osigurani samo u **prvom stupu** mirovinskog osiguranja, a to je mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, poslodavac iz plaće obračunava i plaća doprinos po stopi od 20%.

Za radnike koji su osigurani u **prvom i drugom stupu** mirovinskog osiguranja, poslodavac obračunava i plaća doprinos za mirovinsko osiguranje po stopi od 15% i doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje po stopi od 5%.

Doprinos na osnovicu, odnosno plaću, je doprinos za zdravstveno osiguranje, koji iznosi 16,5%.

²⁷ Jurković, P, (2002) Javne financije, Mashmedija, Zagreb, str.124.

3. TEMELJNE ODREDNICE DOHOTKA OD NESAMOSTALNOGA RADA

Porez na dohodak od nesamostalnog rada najizdašniji je i najčešći porezni prihod od oporezivanja fizičkih osoba, stoga će se obraditi kao primjer oporezivanja. Pod pojmom nesamostalni rad podrazumijeva se svaki rad u kojem posloprimac radi prema uputama svog poslodavca, pri čemu posloprimac ne snosi apsolutno nikakav poslovni rizik i u posao ulaže samo svoj trud, a poslodavac određuje uvjete rada kao primjerice mjesto, vrsta i vrijeme rada posloprimca. Ostvarivanje dohotka od nesamostalnog rada vezuje se isključivo uz radni odnos, odnosno ugovor o radu između poslodavca i posloprimca. Posloprimci su fizičke osobe koje su obavljale ili obavljaju poslove u javnoj ili privatnoj službi i koje po osnovi prijašnjeg ili sadašnjeg rada dobivaju plaću. S druge strane, poslodavci su pravne ili fizičke osobe koje zapošljavaju fizičke osobe radi obavljanja poslova i koje istima isplaćuju ili su isplaćivale plaću.²⁸

Tablica 8. Obračun dohotka od nesamostalnoga rada

Ukupan trošak rada za poslodavca	-	Doprinos NA plaću (16,5%)	=	Bruto plaća (Ukupan trošak * 16,5) /116,5
Bruto plaća	-	Doprinosi iz plaće (MIO I 15% i MIO II 5% ili ukupno 20%)	=	Osobni dohodak
Osobni dohodak	-	Osobni odbitak		Oporeziva osnovica
Oporeziva osnovica	x	Porezna stopa: 0,00 - 30.000,00 HRK po stopi od 24% iznad 30.000,00 HRK po stopi od 36%	=	Obveza poreza na dohodak
Obveza poreza na dohodak	x	Stopa prireza koju određuje JLP(R)S 15% Grad Split	=	Obveza za prirez porezu na dohodak
Osobni dohodak	-	(obveza poreza na dohodak + obveza prirez porezu na dohodak)	=	Neto plaća

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o porezu na dohodak, Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i Zakonu o doprinosima.

Dohodak od nesamostalnog rada utvrđuje se kao razlika između primitaka primljenih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom razdoblju, a sve u skladu sa Zakonom o porezu

²⁸Jelčić Bo., (2002) Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine d.d., Zagreb, str.303.

na dohodak.

Primici su sva dobra (novac, stvari, materijalna prava, usluge i sl.) koja su poreznom obvezniku pritekla u poreznom razdoblju.²⁹

Izdacima se smatraju svi odljevi dobara izvršeni zbog ostvarivanja primitaka.

Pri utvrđivanju smatra li se ostvareni primitak, primitkom od nesamostalnog rada od odlučujućeg je značaja je li dohodak ostvaren u radnom odnosu te proizlazi li iz radnog odnosa. Izdacima koji se oduzimaju od primitaka iz čl. 21. Zakona o porezu na dohodak, pri utvrđivanju dohotka od nesamostalnog rada, smatraju se uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja iz plaće. Na tako dobiveni dohodak primjenjuju se dvije porezne stope od 24 i 36% te prirezu porezu na dohodak da bi se dobio iznos mjesečnog predujma poreza na dohodak od nesamostalnog rada. Tako utvrđeni predujam poreza na račun Porezne uprave (PU) uplaćuje poslodavac za zaposlenika, odnosno isplatitelj mirovine za umirovljenika.

Ako je porezni obveznik tijekom godine primao samo plaću ili mirovinu, ne treba podnositi PU godišnju poreznu prijavu jer se porez koji je isplatitelj za njega uplatio smatra konačno uplaćenim porezom. No porez se na sve oblike nesamostalnog rada ne plaća na navedeni način.

3.1. Evidencije za dohodak od nesamostalnoga rada

Pravilnikom o porezu na dohodak propisani su obrasci na kojima isplatitelj dohotka od nesamostalnog rada izvještava Poreznu upravu o isplaćenim iznosima tih dohodaka te o dospjelim i uplaćenim svotama doprinosa i poreza na dohodak.

Evidencija i izvještavanje u svezi dohotka od nesamostalnog rada osigurava se sljedećim obrascima:³⁰

- Obrazac JOPPD - Izvješće o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obvezna osiguranja;
- Obrazac DNR - Evidencija o dohotku od nesamostalnog rada;
- Obrazac IP - Izvješće o plaći, mirovini, doprinosima, porezu i prirezu;
- Obrazac PK - Porezna kartica.

²⁹ Zakon o porezu na dohodak, čl.12., Narodne novine broj 32//2020.

³⁰ <https://www.porezna-uprava.hr/>

3.2. Primjer obračunavanja plaće, poreza na dohodak, prireza porezu na dohodak i obveznih doprinosa na dohodak pojedinca

Primjer 1. Pero Perić ima prebivalište u Gradu Splitu u kojem je propisana stopa prireza porezu na dohodak u visini od 15%, a zaposlen je u Splitu kao voditelj poslovnice Privredna banka d.d. po osnovi ugovora o radu sa petnaestogodišnjim radnim iskustvom.

Kod poslodavca je ostvario ukupni primitak (bruto plaću) od nesamostalnoga rada za svibanj 2020. godine u iznosu od 15.000,00 HRK. Pero Perić je HRVI 30% i uzdržava troje djece.

Tablica 9. Obračun poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak kod nesamostalnog rada

Redni broj	Opis	Iznos u HRK
1.	Ukupan trošak za poslodavca	17.475,00
2.	Doprinos za zdravstveno osiguranje	2.475,00
3.	Bruto plaća (osnovica za izračun doprinosa iz i na plaću)	15.000,00
4.	Doprinos za obvezno mirovinsko osiguranje iz ukupnog primitka 20% ili (15% + 5%)	3.000,00 (2.275,00) I MIO (775,00) II MIO
5.	Dohodak = primitak - izdatak (3 - 4) Porezna osnovica	12.000,00
6.	Osnovni osobni odbitak	5.000,00
7.	Dio osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji (supruga i dvoje djece)	7.750,00
8.	Osobni odbitak (6 + 7)	12.750,00
9.	Porezna osnovica = dohodak - osobni odbitak (3 - 6)	0,00
10.	Mjesečna porezna osnovica izračunava se: 0,00 x 24,00 % = 0,00 HRK 0,00 x 36,00 % = 0,00 HRK	0,00 0,00
11.	Plaća za isplatu (neto plaća) dohodak - plaćeni porez – prirez porezu na dohodak	12.000,00

Izvor. Izrada autora prema Zakonu o porezu na dohodak, Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Zakonu o doprinosima i Zakonu o lokalnim porezima

Primjer 2. Ante Antić ima prebivalište u Gradu Splitu u kojem je propisana stopa prireza porezu na dohodak u visini od 15%, a zaposlen je u Splitu kao voditelj jedne od poslovnice Privredna banka d.d. po osnovi ugovora o radu sa petnaestogodišnjim radnim iskustvom.

Kod poslodavca je ostvario ukupni primitak (bruto plaću) od nesamostalnoga rada za svibanj 2020. godine u iznosu od 15.000,00 HRK. Pero Perić je neoženjen i nema djece.

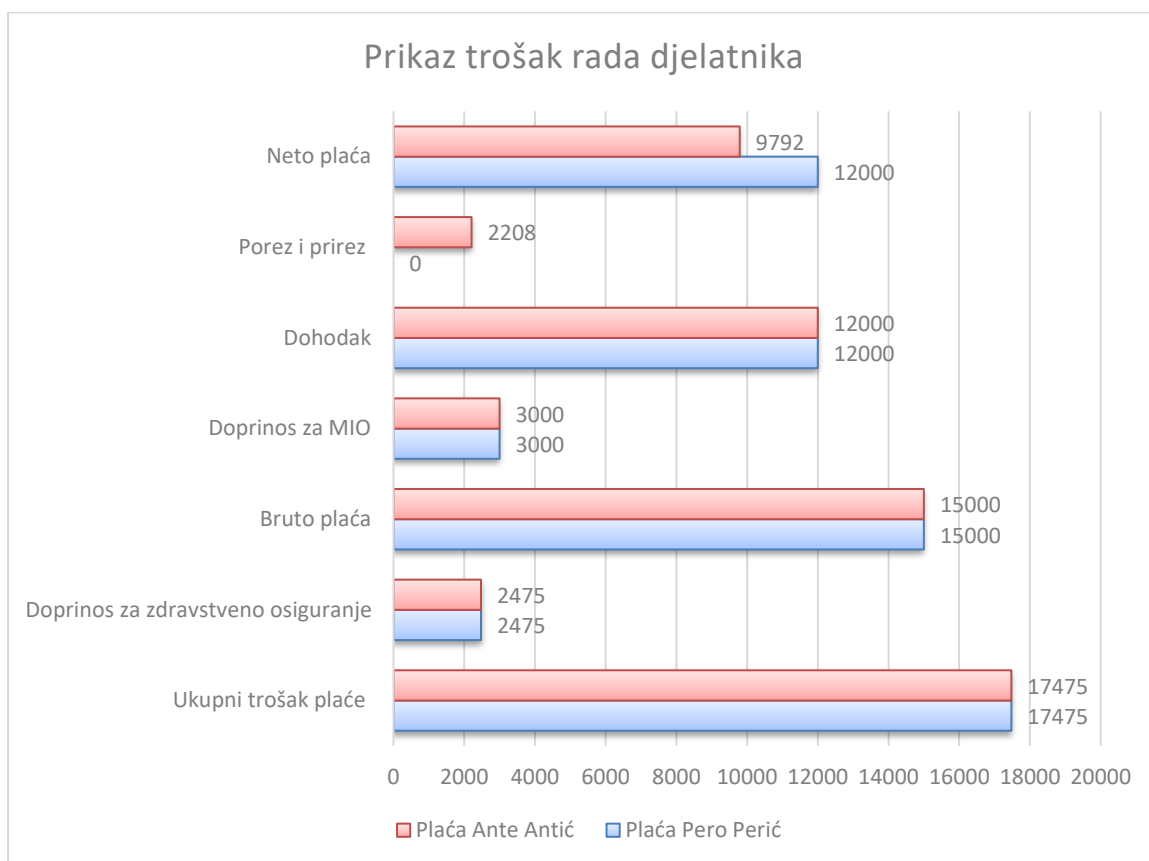
Tablica 10. Obračun poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak kod nesamostalnog rada

Redni broj	Opis	Iznos u HRK
1.	Ukupan trošak za poslodavca	17.475,00
2.	Doprinos za zdravstveno osiguranje	2.475,00
3.	Bruto plaća (osnovica za izračun doprinosa iz i na plaću)	15.000,00
4.	Doprinos za obvezno mirovinsko osiguranje iz ukupnog primitka 20% ili (15% + 5%)	3.000,00 (2.275,00) I MIO (775,00) II MIO
5.	Dohodak = primitak - izdatak (3 - 4) Porezna osnovica	12.000,00
6.	Osnovni osobni odbitak	4.000,00
7.	Dio osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji (supruga i dvoje djece)	0,00
8.	Osobni odbitak (6 + 7)	4.000,00
9.	Porezna osnovica = dohodak - osobni odbitak (3 - 6)	8.000,00
10.	Mjesečna porezna osnovica izračunava se: 0,00 x 24,00 % = 1.920,00 HRK 0,00 x 36,00 % = 0,00 HRK	1.920,00 0,00
12.	Prirez (Obveza poreza na dohodak x 0,15)	288,00
13.	Plaća za isplatu (neto plaća) dohodak - plaćeni porez – prirez porezu na dohodak	9.792,00

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o porezu na dohodak, Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Zakonu o doprinosima i Zakon o lokalnim porezima

Na osnovi Tablica 9. i 10. moguće je formirati grafikon kako pokazuje Slika 3. te shodno njemu promatrati kretanje ukupnog troška rada temeljem jednakih zadanih veličina kao što su ukupan trošak rada te doprinosi iz plaće i na plaću.

Porez na dohodak i prirez ovise o olakšicama poreznog obveznika.



Slika 3. Prikaz kretanja ukupnih troškova rada djelatnika

Izvor. Izrada autora prema Tablici 9 i 10.

Kada se analizira Slika 3., dolazimo do sljedećeg zaključka:

Ukupan trošak rada za poslodavca je na identičnoj razini.

Izdvajanje na plaću za zdravstveno osiguranje je identično i iznosi 2.475,00 HRK.

Izdvajanje iz plaće za mirovinsko osiguranje je identično i iznosi 3.000,00 HRK.

Dakle, njihov dohodak, koji definiramo kao razliku između bruto plaće i doprinosa za mirovinsko osiguranje, identičan je i iznosi 12.000,00 HRK.

No uslijed poreza na dohodak, odnosno pripadajućih olakšica, djelatnik Pero Perić ima istu neto plaću kao i dohodak, obzirom da porez na dohodak kojeg treba platiti iznosi 0,00 HRK.

Djelatnik Ante Antić ima neto plaću u iznosu od 9.792,00 HRK, s obzirom da je poslodavac u njegovo ime morao obračunati i isplatiti 288,00 HRK na ime prireza porezu na dohodak.

Kao što je vidljivo u konkretnom slučaju, puno veće opterećenje na ukupan trošak rada su doprinosi na plaću i iz plaće u ukupnom iznosu od 5.475,00 (2.475,00 +3.000,00), u oba slučaja, nego porez i prirez porezu na dohodak. Porez na dohodak kod djelatnika Pere Perića i ne postoji, jer su porezne olakšice stvorile porezni zaklon.

ZAKLJUČAK

Porez na dohodak je relativno noviji porezni oblik, a njegova važnost očituje se u velikoj financijskoj izdašnosti, ali i upotrebi kao elastični i vrlo djelotvorni instrument ekonomske i fiskalne politike.

World Bank (1991) u svojim preporukama smatra kako se dobar porez na dohodak zasniva na malom broju poreznih razreda (ne više od tri), snižavanju gornje granične porezne stope (ne viša od 40%), širenju porezne osnovice, ukidanjem izuzeća i smanjivanjem oslobođenja, oporezivanjem dohotka poljoprivrednika i samostalnog rada te oporezivanjem raznih dodataka na plaću (topli obrok, prijevoz).

Pravednost se postiže uvođenjem progresivnosti putem određivanja dovoljno visokog osobnog odbitka (na visinu jednog BDP-a po stanovniku ili u zemljama s lošom poreznom administracijom do dva BDP-a po stanovniku).

Takav porez na dohodak ima široku poreznu osnovicu i blagu progresivnost.

Najizdašniji porezni prihod od oporezivanja dohotka fizičkih osoba u Republici Hrvatskoj je dohodak od nesamostalnog rada.

Ostvarivanje tog dohotka vezuje se isključivo uz radni odnos, odnosno ugovor između zaposlenika (posloprimca) i poslodavca.

Primitak od nesamostalnog rada, odnosno bruto plaća sastoji se od doprinosa za obvezna osiguranja iz plaće, poreza na dohodak, prireza porezu na dohodak, ukoliko ga je lokalna vlast propisala, i neto iznosa plaće koji se isplaćuje samom radniku.

Doprinosi koji se plaćaju na plaću i bruto plaća čine ukupni trošak rada (zaposlenika).

Zakon o porezu na dohodak, Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Zakon o doprinosima, Zakon o lokalnim porezima i Pravilnik o izmjenama i dopunama poreza na dohodak reguliraju utvrđivanje, obračunavanje i plaćanje poreza na dohodak, prireza poreza na dohodak, kao i doprinosa na plaću i iz plaće.

Problem visokog poreznog opterećenja radne snage nema samo RH, već se može reći da je to jedan od rastućih fiskalnih i gospodarskih problema u mnogim suvremenim poreznim i ekonomskim sustavima. Porezno opterećenje radne snage svakako je važan instrument porezne politike kojim se može značajno utjecati na razinu osobne potrošnje, kao i na zaposlenost.

Često se u znanstvenoj i stručnoj javnosti, a posebice tijekom predizbornih kampanja, porez na dohodak identificira kao ključan element u oporezivanju rada u RH.

Najbolji primjer tome jesu i brojne izmjene pripadajućih Zakona, odnosno poreznih stopa i drugih elemenata koji određuju razinu poreznog opterećenja, kao što su porezni razredi i osobni odbitak kod poreza na dohodak.

Važno je naglasiti kako se zaboravljaju socijalni doprinosi koji linearno opterećuju trošak rada te prirezi koji također opterećuju dohodak od rada.

U kontekstu najave Vlade Republike Hrvatske o smanjenju poreznih stopa od 01. siječnja 2021. godine, kako niže sa 24% na 20% te više sa 36% na 30%, može se zaključiti sljedeće: (1) za samce čija je bruto plaća u iznosu do 5.000,00 HRK, porezne obveznike sa jednim djetetom sa bruto plaćom u iznosu od 7.187,50 HRK, porezne obveznike sa bruto plaćom u iznosu od 10.312,50 HRK te sve one čiji je osobni odbitak jednak ili veći dohotku pa trenutno ne plaćaju porez, najavljena promjena poreznih stopa neće imati nikakav utjecaj; (2) dobitnici najavljene promjene poreznih stopa jedino su porezni obveznici sa iznadprosječnim i visokim plaćama, a posebice oni čija su primanja i u „poreznim škarama“ trenutne stope od 36% (što je trenutno obveza poreza na dohodak veća, najavljenim poreznim izmjenama poreznom obvezniku ostaje više novčanih sredstava).

Na kraju je još jednom potrebno naglasiti kako je porez na dohodak kompleksan porezni oblik te da svaka izmjena izaziva čitav niz posljedica ne samo u fiskalnom i distribucijskom kontekstu, nego i u segmentima fiskalnog izravnjanja i financiranja lokalnih jedinica vlasti. Problem oporezivanja rada u RH nije porez na dohodak, već doprinosi, posebno oni posloprimaca, što je primjerom i dokazano.

Od početka devedesetih godina prošlog stoljeća, počinje trend laganog smanjenja doprinosa u Hrvatskoj. Međutim, kako su doprinosi u bliskoj vezi sa mirovinskim i zdravstvenim reformama koje se u Hrvatskoj provode godinama, a još nisu u potpunosti provedene, može se očekivati da će problem visokih doprinosa biti i dalje prisutan.

Postavši članicom Europske unije, Republika Hrvatska će morati u skoroj budućnosti ubrzati sve reforme, kako mirovinsku i zdravstvenu, tako i poreznu, odnosno fiskalnu kako bi se smanjilo opterećenje radne snage porezima, a posebno i doprinosima, čime bi se povećala konkurentnost radne snage, ali i hrvatskog gospodarstva.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Blažić, H. (2006): Usporedni porezni sustavi - oporezivanje dohotka i dobiti, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka.
2. Jelčić, Ba., Jelčić, Bo. (1998): Porezni sustav i porezna politika, Informator, Zagreb.
3. Jelčić, Bo. i Bejaković, P. (2012): Razvoj i perspektive oporezivanja u RH, HAZU, Zagreb.
4. Jelčić, Bo. et al. (2002): Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine d.d., Zagreb.
5. Jurković, P. (2002): Javne financije, Mashmedija, Zagreb.
6. Mladineo, I. (2002): Porezni sustav u Republici Hrvatskoj, Split.
7. Nikolić, N. (1999): Počela javnog financiranja, Ekonomski fakultet u Splitu, Split.
8. Sever, I. (1995): Javne financije, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka.
9. Jelčić, B. (2001): Javne financije; RRIF, Zagreb.
10. Zelenika, R. (2000): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, 4. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka.

ZAKONI:

1. Zakon o porezu na dohodak pročišćeni tekst zakona (NN 32/20) na snazi od 01.01.2020.
2. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 127/17), na snazi od 01.01. 2018.
3. Zakon o doprinosima pročišćeni tekst zakona (NN 106/18) na snazi od 01.01.2019.
4. Zakon o lokalnim porezima (NN 115/16, 101/17) na snazi od 20.10.2017.
5. Pravilnik o izmjenama i dopunama poreza na dohodak (NN 74/20), na snazi od 30.06.2020.

STRUČNI ČLANCI:

1. Šimović, H. i Desker-Škrbić, M.(2015): Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u RH, EFZG serijal članaka u nastajanju 15/13, Zagreb, 2015.
2. Javorović, M. (2015): Porez na dohodak u RH, Financije i pravo Vol. 3 No. 1, Hrčak.

INTERNET IZVORI:

1. https://europa.eu/european-union/index_hr, (pristup 01.09.2020).
2. <https://www.porezna-uprava.hr/>, (pristup 02.09.2020).

Popis Tablica:

Naziv	Broj stranice
Tablica 1. Povijesno kretanje poreza na dohodak u RH od 1994. godine do danas	Str. 10
Tablica 2. Države EU koje imaju jedinstvenu poreznu stopu poreza na dohodak	Str. 12
Tablica 3. Države EU koje imaju dvije porezne stope poreza na dohodak	Str. 12
Tablica 4. Države EU koje imaju više stopa poreza na dohodak	Str. 14
Tablica 5. Prikaz osobnih odbitaka prema Zakonu o porezu na dohodak	Str. 22
Tablica 6. Porezne stope i porezne osnovice	Str. 23
Tablica 7. Stope doprinosa iz plaće i na plaću i obveznici plaćanja i obračunavanja doprinosa	Str. 25
Tablica 8. Obračun dohotka od nesamostalnoga rada	Str. 26
Tablica 9. Obračun poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak kod nesamostalnoga rada	Str. 28
Tablica 10. Obračun poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak kod nesamostalnoga rada	Str. 29

Popis Slika:

Naziv	Broj stranice
Slika 1. Izvori dohotka po S-H-S teoriji	Str. 4
Slika 2. Raspodjela poreza na dohodak u RH	Str. 23
Slika 3. Prikaz kretanja ukupnih troškova rada djelatnika	Str. 30

SAŽETAK

Porezi su najznačajniji instrumenti prikupljanja javnih prihoda svih suvremenih država.

Porez na dohodak je porezni oblik koji se definira kao izravni porez jer se njime oporezuje dohodak osoba koje bi trebali snositi porezni teret. Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj primjenjuje se u ovom obliku od početka 1994. godine. Porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak, a porezna stopa utvrđuje se u postotku od porezne osnovice. Porez na dohodak plaća se po stopi od 24% na poreznu osnovicu do visine od 30.000,00 HRK mjesečno, odnosno 360.000,00 HRK godišnje, a po stopi od 36 % na poreznu osnovicu iznad 30.000,00 HRK mjesečno, odnosno 360.000,00 HRK godišnje. Problem oporezivanja rada u Republici Hrvatskoj nije porez na dohodak, već socijalni doprinosi koji linearno opterećuju trošak rada te dominiraju u ukupnom poreznom opterećenju.

Ključne riječi: Porez na dohodak, porezni obveznik i porezne stope.

SUMMARY

Taxes are the most important instruments of collecting public revenues of all modern states. Income tax is a tax form defined as direct tax because it taxes the income of persons who should bear the tax burden. Income tax in the Republic of Croatia has been applied in this form since the beginning of 1994. The taxable person is a natural person who generates income and the tax rate is determined as a percentage of the tax base. Income tax is paid at a rate of 24% on the tax base to a level of 30.000,00 kuna per month, i.e. 360.000,00 kuna per year, and at a rate of 36% on the tax base above 30.000,00 kuna per month, i.e. 360,000,00 kuna per year. The problem of labour taxation in the Republic of Croatia is not income tax, but social contributions that load the cost of labour linearly and dominate the overall tax burden.

Keywords: Income tax, taxpayer and tax rates.